

התקשרות

קונטרס שבועי לאנשי חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרנ

ערב שבת-קודש
פרשת ויחי
ט"ו בטבת ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

יום חמישי

כ"א בטבת

מדברי הרבי: "בספרי היסוד של חסידות חב"ד

ברזל כמו מחט בתוך המים (ולהוציאו מיד אח"כ). כמו"כ כ' שם בקשר למים שבשכונת המת (בית שמת בו ובי' בתים הסמוכים). [וכן אין שותים מים בשעת התקופה עצמה] ועד"ז בסי' רו סי"ד. וכן הובא ברמ"א יו"ד קטז ס"ה, וצ"ע שבשו"ע רבינו, חו"מ הל' שמירת גוף ונפש ס"ד (במהדורת קה"ת תש"כ ואילך, חלק ה-ו עמ' 3771. במהדורה החדשה כרך ו' עמ' קמב), הביא כמה דברים מהרמ"א שם בקשר לשתיית מים והשמיט עניין זה. פרטים בהירות זו נלקטו בס' 'שמירת הגוף והנפש' סי' מז (ומהרה"ג הרה"ח ר' אלי' שי' לנדא שמעתי שנוהגים להזהר בה, ע"פ הפרטים דלעיל). ה'תקופות' צוינו בלוח 'היום יום' בעמוד שלפני התחלת הלוח' עצמו, ובלוח כולל-חב"ד מופיעות תמיד בתחילת החודשים המתאימים.

(תניא, תורה-אור וליקוטי-תורה) לא נזכר כלל על-דבר תעניות שובבי"ם⁷ בשבועות אלו (מתחילת ספר שמות), ואפילו לא הענין, התיבה שובבי"ם!... כי עיקר התיקון על-ידי תעניותם אלו כבר נסתיים בדורות הראשונים⁸.

(7) שבועות אלו כונו "שובבי"ם", ר"ת של שמות הפרשיות "שמות, וארא... משפטים" (ורמז לפסוק "שובו בניי שובביים", ירמיהו ג, יד. כב), ובשם הארז"ל מובא שימים אלה מסוגלים לתקן פגם היסוד. בד"כ מתענים בימי ה' בשבוע. וראה במפורט בלוח דבר בעתו.
(8) ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 185, עיי"ש.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת ויחי

ט"ז בטבת

התוועדות: "בעומדנו ב'שבת חזק' - צריך כל אחד ואחד מישראל לחזק את עצמו ובני-ביתו וכל הנמצאים בסביבתו... בכל ענייני יהדות... "וכדאי לקשר זה עם התוועדות מיוחדת... כהמנהג בכמה קהילות קדושות בישראל, שבשבת חזק מכינים הגבאים 'קידושא רבא', ובוודאי יחזקו ויחדשו מנהג זה בכל המקומות - שבה יוסיפו באמירת דברי תורה (וגם קבלת החלטות טובות...), ויוסיפו בהשמחה לגמרה של תורה".⁵

מוצאי-שבת-קודש:

תקופת סבת: הלילה, אור ליום ראשון, בשעה 10:30.⁶

כ"א כתב, שהעולה לא יאמר זאת מחשש הפסק, ובקצות השולחן סי' פד בבדי-השולחן ס"ק כב הוסיף ע"ז את הטענה "שהברכה היא לעולה, ולא שייך שהוא יאמר לעצמו". אמנם באג"ק ח"ד עמ' יד השיב על כך הרב: "אמירת העולה לתורה 'חזק חזק ונתחזק' - לא חשיב הפסק, כי הוא שייך לקריאת הסיום (ראה שו"ע אדה"י סק"ז ס"ט), וגם הוא אומר, כי נוסחא שלנו*** היא 'ונתחזק', עכ"ל".

(5) ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 233, עיי"ש.
(6) ראה שו"ע אדה"י סי' תנה סט"ו, שהחמיר בעניין מים ששהו בביתו [מגולים, ע"פ הד"מ שם, ואפילו בתוך המקור] בשעת [חצי שעה לפני וצאי שעה אחרי - דרכ"ת יו"ד קטז, פח מכנה"ג שם] התקופה (אם לא מים שנשאבו למצות-מצוה, משום "שומר מצוה לא ידע דבר רע", וגם בהם לכתחילה) מציע לשים

וראה בעניין זה ברשימות' (חוברת קנה עמ' 6, יומן מנ"א תש"א), בשם כ"ק אדמו"ר מהור"י, שהטעם לאמירה זו הוא "כדי לכלול עצמו עם המאמינים הפשוטים", חיוק "להתחיל ספר חדש", ולשאלת הרבי שאם כן, הרי זה הפסק - כיוון שעוסק בספר הבא ולא בזה ששיימוהו - היה המענה מפתגם הרובצ'ובי שכל התורה מהווה "תיבה אחת", עיי"ש.
רגילים לומר 'ונתחזק' זו בצירי, עליאף שבמקור הביטוי בפסוק בשמואל-ב' יב, (וכמוצוי בס' שולחן-הקריאה לברכות לב, ב) מנוקד: 'ונתחזק' זו בפתח. וראה ב'לוח השבוע' בגיליון תרכ"ו בארוכה בכל האמור בהערה זו ושלחריה.

(*) - העולה לתורה, שאילוי מכוונת הברכה 'חזק', מצטרף לאמירה (כנראה - עם הציבור) כדי לברך גם את הקהל עמו.
(**) - שלא כמנהג צרפת בעבר והספרדים כיום שמברכין את העולה.

קריאת התורה: בזמן קריאת הפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את כל ספר בראשית (וכן בסיום שאר חומשי תורה), מנהג ישראל לעמוד². בסיום הספר אומר כל הציבור, ואחריו הקורא: "חזק חזק ונתחזק!"³ וגם העולה לתורה אומר זאת⁴.

(1) לענין קריאת "חמשה מקראות שאין להן הכרע", שאחד מהם הוא 'ארור' דפרשתנו (ט, ז), ראה ב'התקשרות' גיליון תמו עמ' 18 שקוראים כפי הטעמים הרגילים, אלא שאולי יש מקום לקרוא במהירות, עיי"ש, ועצ"ע (אגב, חידוש השערי-אפרים בזה הובא גם בליקוטי מהרי"ח, סדר קה"ת דשבת, בפרשתנו).

(2) רצוי שהקורא יפסיק קימעה לפני תחילת הפסוק (עכ"פ עד שיפסיקו היושבים לעמוד), כדי שהציבור ישמע היטב את קריאת הפסוק - ראה לוח 'דבר בעתו'.

(3) ראה רמ"א סו"ס קלט שהביא מבית-יוסף בשם אורחות-חיים מלוניל מנהג שאומרים לכל המסיים לקרות בתורה בכל פעם 'חזק', והביאו באבודרהם סדר קריאת התורה של שבת בשם אבן-הירח, שכתב שזה מנהג צרפת ופרובינציה, ואילו מנהג ספרד (היה) לומר כן רק כשמסיימים כל ספר וספר מחומשי התורה. וראה המובא באורחות-חיים להרה"צ מספינקא שם. ובפרי חדש שם כתב שהאמירה היא ע"פ מאמר רז"ל: "אביעה צריכים חיוק. תורה ומעשים טובים, תפילה ודרכי-אריך" (ברכות לב, ב). וראה מאור ושמש פ' פקודי בטעם הכפילה ג"פ.

וראה בעניין זה ברשימות' (חוברת קנה עמ' 6, יומן מנ"א תש"א), בשם כ"ק אדמו"ר מהור"י, שהטעם לאמירה זו הוא "כדי לכלול עצמו עם המאמינים הפשוטים", חיוק "להתחיל ספר חדש", ולשאלת הרבי שאם כן, הרי זה הפסק - כיוון שעוסק בספר הבא ולא בזה ששיימוהו - היה המענה מפתגם הרובצ'ובי שכל התורה מהווה "תיבה אחת", עיי"ש.
רגילים לומר 'ונתחזק' זו בצירי, עליאף שבמקור הביטוי בפסוק בשמואל-ב' יב, (וכמוצוי בס' שולחן-הקריאה לברכות לב, ב) מנוקד: 'ונתחזק' זו בפתח. וראה ב'לוח השבוע' בגיליון תרכ"ו בארוכה בכל האמור בהערה זו ושלחריה.

(4) ספר-המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד. בס' שולחן-הקריאה

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז בטבת ה'תשס"ז - כ"ב בטבת ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז בטבת	הלכות כלי המקדש והעובדים בו פרק ג-ה.	הלי שביתת יו"ט פרק ב.	מליית פה. פב. מ"ע לד. מליית פו.
ש"ק	ט"ז בטבת	פרק ו-ח.	פרק ג.	מ"ע כג. מליית עב. מ"ע לב. לו.
א'	י"ז בטבת	פרק ט-י. הלכות ביאת המקדש.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ד.	מ"ע לג. מליית פח. פז. עג. קסג. קסד.
ב'	י"ח בטבת	פרק ב-ד.	פרק ה.	מליית סח. קסה. מ"ע לא. מליית עז. עח.
ג'	י"ט בטבת	פרק ה-ו.	פרק ו.	מליית עה. עו. מ"ע כד. מליית סט. ע. עא.
ד'	כ' בטבת	פרק ח-ט. הלכות איסורי מזבח.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ז.	מליית עד. מ"ע סא. מליית צא. צב. צג.
ה'	כ"א בטבת	פרק ב-ד.	פרק ח.	מליית צד. צה. צז. מ"ע פו.
ו'	כ"ב בטבת	פרק ה-ו.	הלי חמץ ומצה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ס. מליית ק. צח. מ"ע סב. מליית צט.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר*** ד' 120 לפני הזריחה	עלות השחר*** ד' 72 לפני הזריחה	זמן וציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	צוות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
ו', ט"ז בטבת	4:37	5:25	5:47	6:50	9:12	11:46	12:16	4:49.7	5:16
ש"ק, ט"ז בטבת	4:37	5:25	5:47	6:50	9:13	11:47	12:17	4:50.5	5:17
א', י"ז בטבת	4:37	5:25	5:48	6:50	9:13	11:47	12:17	4:51.3	5:18
ב', י"ח בטבת	4:37	5:26	5:48	6:50	9:13	11:47	12:17	4:52.1	5:19
ג', י"ט בטבת	4:38	5:26	5:48	6:50	9:13	11:48	12:18	4:53.0	5:19
ד', כ' בטבת	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:48	12:18	4:53.8	5:20
ה', כ"א בטבת	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:49	12:19	4:54.7	5:21
ו', כ"ב בטבת	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:49	12:19	4:55.5	5:22

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר מנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ו בסיודורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ו שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
ויחי	4:14	5:30	4:28	5:31	4:17	5:29	4:32	5:33
שמות	4:19	5:35	4:33	5:36	4:23	5:34	4:38	5:38

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
מזל: מזל ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

"חזק חזק ונתחזק"

בעבודתנו עד סוף כל הדורות

"ויחי יעקב" מהווה חיזוק לעבודת בני-ישראל בכל הדורות, וכפי שמכריזים

בסיום הספר "חזק חזק ונתחזק!" • הכוונה והתכלית של החורבן על-ידי "ברזל" דלעומת-זה היא, שלאחרי זה תתגלה השלימות ד"ברזל" דקדושה בבית-המקדש העתידי • תוכן החיזוק בזמן הגלות הוא שיודעים שהצמיחה של הגאולה נעשית על-ידי הזריעה של "מעשינו ועבודתינו" עתה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ד"ספר הישר" "ספר אברהם, יצחק ויעקב", ועל-ידו נמשכים לכל בני-ישראל¹ כל ענייני האבות שב"ספר הישר" (וההמשכה עצמה היא באופן ד"ישר" יחזו פנימו²), ועד שנעשה המעמד ומצב ד"ויחי יעקב" אצל כל בני-ישראל עד סוף כל הדורות.

ותוכן הפרשה - ברכת יעקב לבניו¹⁰ (ולפני-זה גם ברכתו לבני יוסף¹¹, "אפרים ומנשה כראובן

7) כידוע שיעקב כולל "כל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם" (תניא אגה"ק ס"ז), ועד שנקראים כולם על שמו - "ישראל" ו"יעקב".

8) ובפרט ע"י יעקב - שמירתו מידת התפארת, קו האמצעי, קו ישר, כלשון המשנה (אבות רב"ב) "איוזו היא דרך ישרה כו" כל שהיא תפארת כו". וראה ליקוטי לוי"צ פרשתנו עמ' רמת: "וכן בתניא פמ"ה עוד יש דרך ישר כו" ע"י שמירתו של יעקב אע"ה שהיא מידת הרחמים כו", הרי שמירתו של יעקב, רחמים ת"ת, נקרא ישר, וכמ"ש כי האלוקים עשה את האדם ישר, ואדם הוא ת"ת שם מ"ה (ולהעיר שמדובר בו בפמ"ה בתניא). והאומר שם בפמ"ו ויש דרך ישר כו' שהוא האהבה דכמים הפנים לפנים כו' שייך ג"כ לת"ת, עדמ"ש ישר יחזו פנימו¹⁰.

9) תהילים יא, ו. וראה ספר-הליקוטים (דא"ח להצ"צ) ערך ישר. וש"נ.

10) מט,א ואילך.
11) מח,ב.

א. פרשת ויחי היא סיום וחותם ספר ראשון (גם במעלה וחשיבות¹) דחמשה חומשי תורה, ספר בראשית (גם מלשון ראש), הנקרא "ספר הישר", "ספר אברהם, יצחק ויעקב שנקראו ישרים"² - "מעשה אבות סימן לבנים"³ - שמהווה הוראה ונתינת-כוח לכללות עבודת ה"בנים" (כל בני-ישראל) שמתחילה ב"ואלה שמות בני ישראל", ונמשכת בכל הד' ספרים שלאחר-יזה, ובכל כ"ד ספרי קודש דתורה, נביאים וכתובים, עד ל"דברי הימים", דברי ימי בני-ישראל עד סוף כל הדורות. ומודגש בשמה ובתוכנה של הפרשה שבה מסיימים וחותמים ספר ראשון שבתורה:

שם הפרשה - "ויחי יעקב"⁴ - שכיוון ש"יעקב" הוא "בחירה האבות"⁶, מהווים חיי יעקב הסך-הכל

- 1) כידוע שגם הסדר שבתורה הוא בתכלית הדיוק.
- 2) ע"ז כ"ה, רע"א. וראה בארוכה תו"ח ויצא לב,ג.
- 3) ראה תנחומא לך-לך ט. ב"ר פ"מ, ו. רמב"ן לך-לך יב,ו. וראה לקו"ש חט"ו עמ' 76. וש"נ.
- 4) כפי שנקראת בכ"מ (לא רק "ויחי", אלא) "ויחי יעקב" (רמב"ם בסוף סדר תפילות כל השנה).
- 5) שעה"פ תולדות כו,כה. וראה ב"ר רפע"ו. זח"א קיט,ב. קמו,ב.
- 6) שכולל גם אברהם ויצחק - כידוע שיעקב הוא מידת התפארת, שכוללת גם חסד וגבורה, אברהם ויצחק (ראה אה"ת פרשתנו (כרך ה') תתקצג, סע"ב ואילך).

ביותר בימינו גם לומר 'עלינו' (מה-שאינ-כן ב'תהילה לדוד') עם הציבור (וראה להלן בסוף הביטוי), אולי זהו על-פי מה שכתב בס' בית-מאיר כאן, שצריך לומר 'עלינו' במכל-שכן מ'תהילה לדוד', בגלל הכריעה שבו. וכמו שמפסיקים בברכות קריאת-שמע לאמירת התיבות "מודים אנחנו לך" עם הציבור²³, אף שהעיקר הוא (רק) להשתחוות עמהם²⁴.

ד. בפריי-מגדים²⁵ העיר (לפי הבנתו בדברי התרומת-הרשן ומרן המחבר) על לשון מרן (ואדמו"ה זי) "והוא הדין המשווה בין מי שבוטל לבין מי שעוסק בתחנונים במקום שרשאי להפסיק - שהרי לעוסק בתחנונים הוא רק רשות להפסיק²⁶, מה-שאינ-כן ביושב ובוטל צריך לומר עמהם, ע"כ. ואכן מוכח מזה, שהמחבר ואדמו"ה אינם מכירים כאן היתר, אלא חיוב (=הוא הדין) וזה גם במצב של "דרך ארץ" כנ"ל.

ה. בעניין 'עלינו' עם הציבור, כבר העירו²⁷ ממכתב הרב²⁸, בעניין המתפלל בחדש אלול במניין שנוהגים בו לומר 'לדוד ה' אורי' אחר 'עלינו', וההוראה שם היא: "יאמר 'עלינו' עם הציבור, ו'לדוד גו' אורי' לאחרי זה".

ו. בעניין אמירה עם הציבור, יש להעיר, שהרבי נזהר לומר תמיד 'עלינו' עם הציבור²⁹, אולם כשהיה נכנס בימי שני וחמישי לשמוע קריאת-התורה, לא אמר 'אשרי' עם הציבור אלא אמר אז פרקי תהילים.

ובדברי-השולחן ציין ע"ז למג"א ודרר-החיים וללא מיקום מדוייק, ולע"ע לא מצאתים, אבל נמצא בשו"ע אדמו"ה סי' קט ס"ב במוסגר (אפילו כשעומד בשמו"ע), ובמהדורה החדשה ציינו שמקורו מא"ר בשם השל"ה.

- 23) שו"ע אדמו"ה סי' סה ס"ה.
- 24) כמבואר בשו"ע אדמו"ה סי' קט ס"ב.
- 25) משבצות-זהב ס"ק א.
- 26) ראה על-דרך-זה בדברי-המודות הנ"ל הערה 4.
- 27) ס' 'הפסק בתפילה' (תשס"א) עמ' כח. 'התקשרות גיליון תר"ל עמ' 18 הערה 8.
- 28) אג"ק כרך יט עמ' תל.
- 29) ולהעיר ממה שסיפר הרה"ח רי"ל שי' גרונר, שבג"פ שהשתתף בבית-מילה כשהרבי היה סנדק, תמיד אמרו 'עלינו' וגם הרבי אמר זאת (וצ"ע אם זה רק מפני שהציבור אמר, או שאכן כך מנהגו אף שלא נזכר בסידור אדמו"ה). מקור המנהג ממהרי"ל עמ' תעט, הובא בש"ך סו"ס רסה, שכאשר מלים בביה"כ מלים קודם 'עלינו'. אך למעשה נהגו העולם שמסיימים 'עלינו' כרגיל אחרי שהרית, ואומרים זאת עוה"פ במיוחד גם כשמלים מיידי אחרי התפילה, וגם כשאינו בביה"כ, כמ"ש בס' אוצר-הברית (תשנ"ג, עמ' רלא).

ושמעון יהיו ל"י" (12) - המשכת (ברכה מלשון המשכה¹³) ענייני יעקב לכל בניו, י"ב השבטים¹⁴, שכוללים כל בני-ישראל עד סוף כל הדורות. ובלשון חז"ל¹⁵: "יעקב אבינו לא מת", "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים"¹⁶ - שחיי יעקב הם חיים נצחיים על-ידי זה שנמשכים אצל זרעו וזרעו-זרעו עד סוף כל הדורות, "זרעו בחיים", חיים אמיתיים על-ידי לימוד וקיום התורה, "חיינו ואורך ימינו"¹⁷, ענייניו של יעקב, כמו שכתוב¹⁸ "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל".

ובסיום קריאת פרשת ויחי שבה מסיימים

(12) שם,ה.

(13) תו"א מקץ לז"ג. ובכ"מ.

(14) ומתחיל מהתחלקות לב' אופני העבודה הכלליים דראובן ושמעון* ("אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי") - ראייה ושמיעה (ראה תו"א ריש פרשתנו. ובכ"מ), ולאח"ז באה ההתחלקות דפרטי אופני העבודה ד"ב השבטים, שההתחלקות זו היא גם ביחס להקירוב וריחוק לא' מב' אופני העבודה העיקריים דראייה ושמיעה (וראה גם קונטרס משיחות ש"פ ויחי תש"נ ס"ט (התועודיות תש"נ ח"ב עמ' 113)).

(15) תענית ה"ב. זוהר פרשתנו רלה, רע"ב. רמח"ב. פרש"י פרשתנו מט,לג.

(16) ועפ"ז יש לבאר השייכות דשם הפרשה עם תוכנה (שהרי שם הפרשה היא לא רק מפני ההכרח* להיותה התיבה הראשונה שבפרשה, אלא גם ובעיקר בגלל שקשור ושייך ומורה על תוכן הפרשה) - שהתוכן רוב הפרשה הוא בנוגע לחיי בניו (ובני בניו) של יעקב (כמורגש בכרכות יעקב לבניו - "איש אשר כברכתו ברך אותם", "ברכה העתידה לבוא על כל אחד ואחד" (מט,כח ובפרש"י) במשך חייהם וחי זרעם בדורות שלאח"ז), ואעפ"כ נקראת ע"ש חיי יעקב ("ויחי יעקב") - כיוון שאמיתת חיי יעקב, חיים נצחיים, מתבטא בחיי בניו, "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

(17) נוסח ברכת אהבת עולם דתפלת ערבית - ע"פ לשון הכתוב (נצבים ל, כ) "כי הוא חיך ואורך ימך".

(18) תהילים עה,ה.

(* ועפ"ז י"ל, שבמניין דראובן ושמעון בפרשת וארא (מתוך שהחזק ליחס שבטו של לוי עד משה ואהרן) (פרש"י וארא ו, א) נכללים כל בניו.

(* *) י"ב כל דבר אף שהוא הכוזי לכאורה הכל בכונה מכוון ומצוה ע"פ ה" (צפננין עה"ת ר"פ מטעני).

וחותמים ספר ראשון שבתורה מכריזים "חזק חזק ונתחזק"¹⁹ (כמנהג ישראל²⁰) - ש"ויחי יעקב" מהווה חיזוק על העבודה דכל בני-ישראל עד סוף כל הדורות. ועל-פי הידוע פפרשיות התורה שייכות במיוחד להזמן שבו קורין פרשיות אלה²¹ - יש לבאר גם הקשר והשייכות דפרשת ויחי (סיום ספר ראשון שבתורה, ספר הישר, שמהווה נתינת-כוח וחיזוק לעבודת בני-ישראל בכל הדורות) לעשרה בטבת.

ב. יש לומר שענייניו של עשרה בטבת הוא התחלת בניין מקדש העתיד בגאולה העתידה:

אף-על-פי שהמצור דעשרה בטבת היה התחלת המאורעות דחורבן בית-המקדש, הרי כיוון שהכוונה בזה היא שלאחרי זה ועל-ידי זה ייבנה מקדש העתיד²², בית נצחי, נמצא, שהתחלת המאורעות דחורבן בית-המקדש היא גם (ובעיקר) התחלת הבניין דמקדש העתיד.

ועניין זה מרומז בהסימן שניתן בהשייכות להמצור דעשרה בטבת - "ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל גו' אות היא לבית ישראל" - שהכוונה והתכלית של (התחלת) החורבן על-ידי ברזל דלעומת-זה, היא, כדי שלאחרי זה תתגלה השלימות ד"ברזל" דקדושה בבית-המקדש העתיד²³.

ג. על-פי זה יש לבאר גם הקשר והשייכות לפרשת

(19) ג"פ - בתלת זמני הווי חזקה (ב"מ קו, רע"ב. וש"נ). שהחיזוק עצמו הוא באופן של חזקה.

(20) ראה שו"ע או"ח סו"ס קלט, ובנ"כ. לקו"ש חכ"ה עמ' 474. וש"נ.

(21) "המועדים של כל השנה כו' בכלן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן כי הכל מיד ה' השכיל" (של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו, א)).

(22) ובלשון חז"ל (בנוגע לחורבן ביהמ"ק בתשעה באב) - "עלה אריה כו' והחריב אריאל כו' על מנת שיבוא אריה כו' ויבנה אריאל" (יל"ש ירמיהו בתחלתו (רמז רנט)).

(23) ויומתק יותר ע"פ דרשת חז"ל (גיטין נו, רע"ב) בנוגע לחורבן ביהמ"ק "הולכנון באדיר יפול, ואין אדיר אלא מלך, דכתיב והיה אדירו ממנו וגו'" - שפשטות הכתוב "הולכנון

ב. עד היכן הוא "פסוק ראשון"? ה'אליה-רבא' הביא בשם תשב"ץ-קטן⁸, שצריך לאומרו עד 'ואהבת' (ולא עד כלל, דהיינו גם 'ברוך שם'). וכן כתבו: ה'דברי-חמודות'⁹, ה'פריימגדים'¹⁰, רבי עקיבא איגר¹¹, ה'משנה-ברורה'¹² וה'כף-החיים'¹³.

ואף שבשו"ע אדמו"ר הזקן לא הביא בזה את דברי ה'דברי-חמודות' וה'אליה-רבא' הנזכרים (שחיו לפני תקופתו וראה את ספריהם), אולי כוונתו בהגדרת "פסוק ראשון" היא תמיד גם ל'ברוך שם', כלשונו¹⁴ "שגם הוא בכלל הייחוד" (וכוונתו כפשוטו, שהוא חלק בלתי-נפרד מפסוק ראשון. וכמו שפסק להלן¹⁵ שאם לא אמרו - מחזירין אותו. כך גם לעניין הפסק לדבר שבקדושה בין 'שמע' ל'ברוך שם', שבט' מסגרת-השולחן על קיצור-שולחן-ערוך¹⁶ דן להקל כדעת הרמ"ע מפאנו להפסיק להם גם בין שמע לברוך שם, ומה שכתב אדמוה"ז¹⁷ שלא להפסיק שם - מייחס זאת בדוחק רק להפסקה לשאלת שלום. אבל מלשון אדמו"ר הזקן בסידורו¹⁸, ברור לגמרי שגם להפסקות אלו אסור להפסיק בין 'שמע' ל'ברוך שם'), ואין צריך להודיע זאת בכל פעם מחדש.

ג. בס' תהלה-לדוד¹⁸ הקשה על לשון (המגן-אברהם ו) אדמוה"ז "והוא הדין", לומר עמהם "תהילה לדוד", שהרי כאן הוא (כמו בסעיף הבא, סעיף ג בשו"ע ובשו"ע אדמוה"ז, שם מדובר ב"מי שקרא קריאת-שמע ונכנס לבית-הכנסת ומצא ציבור שקורין קריאת-שמע - טוב שיקרא עמהם כל קריאת-שמע ויקבל שכר כקורא בתורה" הלשון היא רק "טוב שיקרא") רק משום "דרך ארץ" (במגן-אברהם מופיעה הלשון קורא סתם) ולא חיוב כמו בפסוק ראשון "שלא ייראה כאילו אינו רוצה לקבל עול-מלכות-שמים עם חבריו". אמנם בשו"ע אדמו"ר הלשון בקשר לאמירת 'תהילה לדוד' היא - צריך, משמע שאכן אמירה זו היא חיוב יותר מאמירת כל הקריאת-שמע דלהלן, והטעם לכאורה כיוון ששם כבר קרא עמהם פסוק ראשון, אבל כאן שאינו אומר עמהם מאומה, אין זו כלי"כ "דרך ארץ".

ומסתבר כפי שהציע הרב טוביה שיחי' בלוי, שהכוונה רק במקום שהציבור אומר זאת ביחד בקול, כמנהג הספרדים וראולי גם כשהאשכנזים שרים 'אנעים זמירות' או 'אדון עולם'. ואולי זה המקור לאמירת "ג מידות עמהם"¹⁹, אבל במקום שהציבור אומר בקול נמוך, זה בכה וזה בכה, כמנהג האשכנזים, אין הדבר ניכר ואין מקום לכאורה ל"דרך ארץ", ע"כ. זה מסביר את מה שכתב הערוך-השולחן²⁰, שאצלם אין מקפידין על אמירת 'תהילה לדוד', ובדרך-כלל גם לא על אמירת 'עלינו', רק על הכריעה בו²¹. ומה שבפועל נהוג ורווח

ועצ"ע, שכבר בס' תשב"ץ-קטן, לתלמיד מהר"ם מרוטנבורג (סי' רמא), כתב למעשה להפסיק בפסד"ז!

(7) ס"ק ב.

(8) הנ"ל הערה 6.

(9) הנ"ל הערה 4.

(10) באשל-אברהם ס"ק ג.

(11) בהערותיו על גיליון השו"ע, ס"ק ב.

(12) ס"ק י.

(13) ס"ק ה.

(14) סי' סו ס"ב.

(15) סי' סא ס"ג, דלא כמסקנת הביאור-הלכה להמשנה-ברורה בשו"ע הבי' באותו סעיף.

(16) סי' טז. צוין במהדרה החדשה של שו"ע אדמוה"ז סי' סו אות יז.

(17) שצו"י (שם) נרפס בסוף השו"ע ח"א - במהדרה הישנה עמ' 313 באמצע ד"ה מי שאין לו, ובמהדרה החדשה עמ' תרכ ד"ה וכן אין להפסיק.

(18) סו"ס סה.

(19) שרנו בזה בס' תהלה-לדוד סי' סו ס"ק ז ובשו"ת אגרות-משה או"ח ח"ג סי' פט (המוסגר - הוספה שלי).

(20) סי' סה סו"ס ו. ובס"ז כתב כן גם לעניין אמירת כל קריאת-שמע, שבשו"ע איתא ש"טוב" לאומרה עם הציבור.

(21) שהמקור הראשון שגם היא 'דרך ארץ' לאומרה עם הציבור, הוא בבית מאיר (כדלהלן) ומחצית השקל בסי' סה.

(22) המקור למנהג הכריעה בעלינו הוא במג"א סי' קלב ב בשם עמק הברכה, ובשו"ע אדמו"ר סי' קיג ס"ג. בקצות-השולחן סי' כד סעיף יא כתב "ואף מי שאינו אומר עלינו עם הציבור, כגון שהוא באמצע פסוקי דזמרה - יש לו לזכור בשעה שהציבור כורעים",

אמירת 'שמע' ו'עלינו' עם הציבור

בשולחן-ערוך¹ נפסק:

"קרא קריאת-שמע ונכנס לבית-הכנסת, ומצא ציבור שקורין קריאת-שמע - צריך לקרות עמהם פסוק ראשון, כדי שלא יראה כאילו אינו רוצה לקבל עול מלכות-שמים עם חבריו.

"והוא הדין שאר דבר שהציבור אומרים, כגון 'תהילה לדוד' - צריך לקרוא עמהם, שכן דרך-ארץ].

"והוא הדין אם הוא בבית-הכנסת ואומר דברי תחנונים או פסוקים במקום שרשאי לפסוק (=להפסיק).

אבל אם הוא עסוק במקום שאינו רשאי לפסוק, כגון מ'ברוך שאמר' ואילך - לא יפסיק, אלא יאמר (את) התיבות שהוא אומר בשעה שהציבור אומרים פסוק ראשון, בניגון הציבור, שיהיה נראה כאילו קורא עמהם.

"ויש אומרים, דמפסיק אפילו באמצע ברכות קריאת-שמע לקבל עול מלכות-שמיים עם הציבור.

"ויש אומרים, דבפסוקי-דזמרה יש להפסיק, אבל בברכות שלפני קריאת-שמע אין להפסיק כלל בשביל פסוק ראשון של קריאת-שמע, אלא יאמר אותן התיבות בניגון כמו שהציבור אומרים קריאת-שמע.

"ולעניין הלכה למעשה - כסברא שלישית, דבפסוקי-דזמרה יש להפסיק, ובאמצע הברכות של קריאת-שמע אין להפסיק, אלא יאמר התיבות בניגון הציבור. ומאן דמפסיק בברכות דקריאת-שמע לקרוא פסוק ראשון עם הציבור - ראוי לגעור בו".

ויש להעיר בכמה נקודות בנושא זה:

א. במקור דברי הבית-יוסף לעניין הפסק לאמירת 'שמע' עם הציבור, בספר 'תרומת-הדשן'² **בראש דבריו** בנדרון, נוטה לומר שאין להפסיק לאמירת פסוק ראשון גם בפסוקי-דזמרה, ואחרי-כך כתב שאין ראייה לאסור להפסיק לזה בפסוקי-דזמרה. והנה מרן שבספרו 'בית-יוסף' על הטור הביא את **כל דברי ה'תרומת-הדשן'**, ופסק בשולחן-ערוך³ כנטייה הראשונה - על-כרחך הבין בדבריו, שמה שכתב שם אחרי-כך שאין ראייה לאסור⁴ - לא חזר בו, וזו אינה אלא דחיה בעלמא. וכן הבינו בדבריו הב"ח והט"ז⁵, וכן דעת אדמו"ר הזקן (או מהרי"ל?) שצייץ במראה-מקומות שבצד השולחן-ערוך שלו 'תרומת-הדשן' רק על דעת המחבר (ואילו על "הסברא השלישית", כלשונו, הסוברת לחלק בין קריאת-שמע לפסוקי-דזמרה, ציין לט"ו ופרייחדש בלבד⁶).

- 1) הלשון נעתק משר"ע הבית-יוסף הלכות קריאת-שמע, אורח-חיים סי' ס"ב. הוספות אדמו"ר הזקן עליו (באותו סעיף בשו"ע שלו) ניתנו בסוגריים מרובעים.
- 2) סי' ג.
- 3) סי' סה ס"ב.
- 4) והדברי חמודות' על הרא"ש ברכות פ"ג אות לט הבין שזו מסקנתו.
- 5) ראה 'הלכה ברורה' להרב דוד ש' יוסף סי' נא, ב'בירור הלכה' ס"ק יא.
- 6) אגב, גם הלשון בשו"ע רבינו סו"ס זה "ומאן דמפסיק... ראוי לגעור בו" לקוחה מהפרייחדש סו"ס זה.

ויחי - סיום וחזרתם ספר ראשון (הישר) שבתורה, והחזיק ("חזק חזק ונתחזק") על כל הספרים שלאחריה:

כיוון שסיום וחזרתם ספר ראשון שבתורה הוא במעמד ומצבם של בני-ישראל בארץ מצרים ("ויחי יעקב בארץ מצרים", ויישם בארון במצרים") שמה נעשה התחלת הגלות וכמודגש בהמשך בהתחלת ספר שמות²⁴ (שקורין במנחת שבת פרשת ויחי) "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", והמשכו בהתחלת שיעבוד מצרים לאחרי ש"וימת יוסף... ויישם בארון במצרים"²⁵

חיי יעקב הם חיים נצחיים על-ידי זה שנמשכים אצל זרעו וזרעו-זרעו עד סוף כל הדורות - חיים אמיתיים על-ידי לימוד וקיום התורה, "חיינו ואורך ימינו"

עמו ויעל", העלייה מן הגלות אל הגאולה לבניית בית-המקדש נעלה יותר, כמו-שכתוב "גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון", שקאי, (גם) ובעיקר על בית-המקדש השלישי²⁷.

ותוכן החזיון על כל זמן משך הגלות הוא - "ויחי יעקב":

יעקב, שעניינו תורה, הוא קו האמצעי, בריח התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה, מרום המעלות ומדרגות עד סוף כל דרגין²⁸, היינו, שנמשך ויורד למטה כמו שהוא למעלה ללא שינויים, ועל-ידי זה מתגלה תוקף מציאותו, מציאות אמיתית ("תיתן

- יש צורך בחזיון על כל זמן משך הגלות, עד לעלייה מן הגלות אל הגאולה ובלשון חז"ל²⁶ "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין", שהירידה והגלות היא בשביל העלייה והגאולה, כמו שכתוב בסיום וחזרתם (כל כ"ד ספרי קודש) דברי הימים "ה' אלוקי השמים... פקד עלי לבנות לו בית בירושלים גו' מי בכם מכל עמו ה' אלוקיו

אמת ליעקב²⁹) ונצחית ("יעקב אבינו לא מת"), ולכן, ממנו ועל-ידי נמשך החזיון לכל בני-ישראל על כל זמן משך הגלות, שגם בירידתם בגלות נעשה אצלם מעמד ומצב ד"ויחי יעקב", חיים אמיתיים על-פי התורה, שבזה מודגש התוקף, האמיתיות והנצחיות דבני-ישראל, כפי שמתגלה בהעילוי והשלימות דגאולה האמיתית והשלימה, גאולה נצחית ובית-המקדש נצחי, גאולה שלישית ובית-המקדש השלישי, הקשורים עם (השלישי שבאבות) יעקב³⁰.

ובפרטיות יותר:

החזיון על כל זמן משך הגלות עד להגאולה האמיתית והשלימה נעשה על-ידי זה ש"זרעו

באדיר יפול" נאמר על מפלת סנחריב ע"י חזקיהו* (בזכות חזקיהו שהוא אדירם של ישראל כמ"ש והי' אדירו ממנו" - פרש"י), שביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג (סנהדרין צא, ד), כמוהו בהמשך הכתובים "ויצא חוטר מגזע ישי וגו'" שקאי על משיח.

24) "מתכיפין התחלה להשלמה" (נוסח מרשות לחתן בראשית).
25) כי "כל זמן שיוסף היה קיים לא היה להם משוי של מצריים, מת יוסף נתנו עליהם משוי, לפיכך כתיב הבאים (לאחרי ובהמשך למיתת יוסף), כאילו אותו יום נכנסו למצרים" (שמו"ר פ"א, ד).
26) ויק"ר פל"ב, ה. וש"נ.

* והתחלת הפסוק: "ונקף סבכי היער בברזל" - שבידת הקליפה (סנוור) ע"י ברזל דקדושה.

27) ראה לעיל שוה"ג הא' להערה 102 בגוף השיחה.

28) תניא ספי"ג. שם אגה"ק ס"ו. ובכ"מ.

29) מיכה בסופו. וראה אגה"ק שם.

30) להעיר ממ"ש בפרשתנו בברכת יעקב ליוסף: "ברכות אביך גברו על ברכות הורי עד תאוות גבעות עולם" (מט, כו) "ברכה פרוצה בלי מצרים מגעת עד ד' קצוות העולם, שנאמר ופרצת ימה וקדמה וגו' מה שלא אמר לאברהם וליצחק... זהו שאמר ישעיהו והאבלתיך נחלת יעקב אביך" (פרש"י עה"פ).

האלוקים אשר התהלכו אבותיי לפניו (מח,טו)

רבי יוחנן אמר: לרועה שהוא עומד ומביט בצאנו. ריש לקיש אמר: לנשיא מהלך והזקנים לפניו. על דעתיה דרבי יוחנן – אנו צריכין לכבודו; על דעתיה דריש לקיש – הוא צריך לכבודנו (ב"ר)

ויש לומר דמר אמר חדא ומר אמר חדא – ולא פליגי.

רבי יוחנן מדבר על בניישראל כפי שהם "מקבלים" את האור והשפע האלוקי הנמשך בעולמות ובנבראים. בבחינה זו – "אנו צריכין לכבודו" יתברך.

לעומת זאת, ריש לקיש מדבר על בניישראל כפי שהם בבחינת "משפיעים" כביכול (כמאמר "ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים"). זאת אומרת שהם גורמים נחת-רוח למעלה על-ידי עבודתם במילוי והשלמת הכוונה העליונה של בריאת העולם. בבחינה זו – "הוא צריך לכבודנו" (עבודתנו) כביכול.

(אור-תורה בראשית דף כ"א)

וידגו לרוב בקרב הארץ (מח,טז)

וידגו: כדגים הללו... (רש"י)

בפסוק זה יש רמז לנשמות דאצילות. הנשמות האלה, גם בהיותן למטה בעולם הזה ("בקרוב הארץ"), משולות לדגים שבים ("וידגו לרוב"): כשם שהדג מובלע במקורו, ששם כל חיותו, וכשפורש ממקום זה מיד מת – כך גם נשמות אלו הן בבחינת ביטול ורבקות מוחלטת באלוקות. אין בהן שמץ של פירוד והן "מובלעות" במקורן העליון.

(המשך תרס"ו, פרשת בא, עמ' קנ"ח)

בך יבורך ישראל... ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה (מח,כ)

אפרים ומנשה, אף שנוולדו וגדלו במצרים, לא היו נחותים מראובן ושמעון, שנוולדו וגדלו באוהלו של יעקב, כדכתיב (לעיל פסוק ה), "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי".

ולא עוד אלא שהיה בהם עילוי ויתרון מסויים לגבי ראובן ושמעון – המעלה של "יתרון האור מתוך החושך", ומשום כך יתברכו בניישראל באפרים ומנשה דווקא.

(ליקוטי שיחות כרך ה עמ' 462)

ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך (מח,כב)

"שכם" – רומז לאהבה לענייני העולם, כדכתיב (בראשית ט), "וישימו על שכם שניהם וילכו אחורנית", ונאמר (מלכים א יח) "ואתה הסבות את ליבם אחורנית".

"שכם אחד" – בכוחו של יוסף להפוך את בחינת "שכם" לבחינת "אחד"; להפוך את האהבה בענייני עולם-הזה לאהבה לאלוקות.

"על אחיך" – לאחר שהשבים כבר ביררו את חלקם, לפי מדרגתם ומעלתם, אזי בא ה"בירור שני" של יוסף. כי יוסף, שהיה נשמה דאצילות, היה בכוחו לברר גם בירורים שאחיו לא היו מסוגלים לברר.

(ליקוטי תורה דברים דף פ' עמ' ב')

כוח ש"לוקחים" מפרשת ויחי בנוגע למעשה בפועל – "זרעו בחיים" – תוספת חיזוק במחשבה, דיבור ומעשה שלו ותוקף נצחי בהוריעה דענייני התורה ומצוות שמביאה תיכף ומיד הצמיחה דהגאולה:

בנוגע להפעולה ב"זרעו" – תוספת חיזוק בחינך הבנים והבנות (כולל גם "ושנתם לבניך אלו התלמידים"³⁶) בתוקף נצחי, שהולך ונמשך גם כשנפסקת פעולת האב (והרב) המחנך (שממשיך להתעסק בעניינים אחרים, לאורך ימים ושנים טובות), כיוון שפעולת החינך נעשתה באופן של זריעה, שכוללת ומביאה בפועל המשך הצמיחה דזרעו וזרע-זרעו עד סוף כל הדורות, "זרעו בחיים", שבוה ניכר תוקף הנצחיות דחיי המחנך, "הוא בחיים".

ועל-דרך זה בנוגע לכל פעולה ופעולה שלו שנקראת בשם "זריעה" – שכל פעולה פרטית, מעשה אחד, דיבור אחד ומחשבה אחת, נעשית בתוקף הנצחיות ד"זריעה" שכוללת ומביאה בפועל המשך הצמיחה של ריבוי פעולות טובות, פירותיהן ופירי פירותיהן עד סוף כל העולם, שלכן, גם כשנפסקת עשיית הפעולה על-פי תורה (הן ההפסק דפעולה זו בעשיית פעולה אחרת, והן ההפסק דמנוחה כדי להחליף כוח להמשך הפעולה לאחר-זה, בעת השינה (שהנשמה עולה למעלה לשאוב לה חיים)³⁷, שאז צריך להיות וישנו הפסק במעשה ובדיבור ואפילו במחשבה), הרייזה באופן ד"זרעו" (פעולתו) בחיים, שאינה פעולה חד-פעמית שמסתיימת בגמר עשייתה³⁸, אלא פעולה חיה באופן נמשך ועד לאופן נצחי, להיותה פעולה של "זריעה" שמצמיחה פירות ופירי-פירות עד אין-סוף, שבוה ניכר תוקף הנצחיות דחיי, "הוא בחיים", בכל פעולה ופעולה שנעשית במשך ימי חייו.

ועניין זה נעשה על-ידי זה שמגלה בחינת יעקב

(36) ואתחנן ו, ו, ובספרי ובפרש"י עה"פ.

(37) ב"ר פי"ד, ט.

(38) וע"ד שמציון בהלימוד דרוד מאחיתופל שהיה באופן ד"שני דברים בלבד (אבות פ"ז מ"ג), ש"אינו פרה ורבה אלא נשאר כפשוטו כמו שלמד ממנו" (כש"ט סכ"ב, וראה ביאורים לפרקי-אבות שם)

בחיים³¹ – כיוון שהנצחיות דיעקב מודגשת ומתגלה ב"זרעו", ההמשך והקיום דזרעו וזרע-זרעו עד סוף כל הדורות, בהנהגתם בחיים בחיי יום ברכיו של יעקב, ועל-ידי זה מתגלה בפועל הנצחיות דהגאולה העתידה ומקדש העתיד שכנגד יעקב³².

ועניין זה מודגש בהמשך הפרשה – "וישתחו לישראל על ראש המיטה", "על שהיתה מיטתו שלימה"³³, וברכתו לכל י"ב השבטים ("ויברך אותם כולם במשמע"³⁴) – שבשלימות דכל י"ב השבטים (שכוללים כל בניישראל) נמשכת ומתגלה הנצחיות דחיי יעקב ("ויחי יעקב") עד סוף כל הדורות, שבכוח זה יוצאים ועולים מן הגלות אל הגאולה הנצחית.

ויש לומר, שב"זרעו בחיים" מרמזו שהגלות הוא עניין של זריעה שכוללת ומהווה התחלת הצמיחה דהגאולה, וזהו תוכן החיזוק על כל זמן משך הגלות, כיוון שיודעים שהצמיחה דהגאולה נעשית על-ידי הזריעה ד"מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"³⁵.

ועל-פי זה מובן הקשר והשייכות דפרשת ויחי לעשרה בטבת – כי, בעשרה בטבת מודגש שהתחלת החורבן והגלות במצור על ירושלים הוא התחלת הבניין דמקדש העתיד בחזק ותוקף נצחי, ולכן קורין אז פרשת ויחי, שבה מודגש שהתחלת הגלות בהירידה למצרים כוללת ומהווה התחלת הגאולה הנצחית, בדוגמת הזריעה ("זרעו בחיים") שכוללת ומהווה התחלת הצמיחה באופן נצחי.

ד. על-פי זה מובן גם הלימוד וההוראה והנתינת-

(31) כמודגש בדרשת חז"ל (שממנה למדים שיעקב אבינו לא מת) – "מקרא אני דורש שנאמר ואתא אל תירא עבדי יעקב גוי ואל תיחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו כו" – "מקרא" בנוגע להגאולה.

(32) ולהעיר, שבביהמ"ק השלישי יתגלה גם המשכן שנעשה מהאזורים שהביא יעקב ונטעם (עניין הזריעה) במצרים וציווה לבניו ליטלם עמם כשיצאו ממצרים (פרש"י תרומה כה,ה, כו,טו).

(33) פרשתנו מז, ולא ובפרש"י.

(34) פרש"י שם מט, כח.

(35) תניא רפ"ז.

פרשת ויחי

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה (מז,כח)

"ויחי יעקב" - יעקב המשיך אור וחיות אלוקי, **"בארץ מצרים"** - בעולם הזה הגשמי, הנקרא "מצרים" (מלשון מיצר וגבול), **"שבע-עשרה שנה"** - המשכה זו היתה על ידי בחינת טו"ב, ספירת היסוד, שכל ההמשכות עוברות על-ידיה. [טוב] רומז לספירת היסוד, כדכתיב (ישעיהו ג), "אמרו צדיק כי טוב", ונאמר (משלי י), "וצדיק יסוד עולם".

(ספר המאמרים תרכ"ח עמ' נז' נח)

* * *

"ויחי יעקב בארץ מצרים" - על-ידי עבודתו של יעקב בהפיכת החושך של מצרים לאור, זכה ל- **"שבע-עשרה שנה"** - בחינת אור וטו"ב (טוב בגימטרייה שבע-עשרה) **אמיתי**, כי "יתרון האור" הוא "מתוך החושך" דווקא. על-דרך מה שנאמר (תהילים לד, יג) "מי האיש החפץ חיים - אוהב ימים לראות טוב". כי תכלית החיים היא - לראות טוב.

(אור-התורה בראשית כרך ב' דף שנדי-שנה)

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה (מז,כח)

רבי יהודה הנשיא היה דר בציפורי שבע-עשרה שנה, והיה קורא על עצמו ויחי יעקב בארץ מצרים שבע-עשרה שנה, וחיה יהודה בציפורי שבע-עשרה שנים (ב"ר)

בחינתו של "רבי" היא מידת התפארת, שהיא מידתו של יעקב. דבר זה נרמז במאמרו של "רבי" במסכת אבות (פ"ב) "איוז היא דרך ישרה שיבור לו האדם - כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם". לכן מצינו כמה דברים שבהם היה רבי דומה ליעקב:
 (א) יעקב גר במצרים שבע-עשרה שנה, ורבי גר שבע-עשרה שנה בציפורי, שהיא כמו מצרים, ככתוב (הושע יא) "יחרדו כציפור ממצרים". וסימנך: "צפרי" עולה ש"פ (380), כמספר "מצרים".
 (ב) ביעקב כתיב (בראשית מו) "ואת יהודה שלח גו' להורות לפניו גושנה", ופרש"י "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה". כיוצא בכך מצינו ברבי: רז"ל אמרו (מנחות קד) "רבי יהודה מורינא דבי נשיאה הוה" (היה להם לבית רבי מורה הוראות, ועל פיו היו עושים כל דבריהם, רש"י).

(תורת לוי-יצחק - הערות למסכת כלים עמ' שז)

* * *

מובא בספרים "נשיא" הוא ראש-תיבות ניצוצו של יעקב אבינו, דהיינו שכל נשיא בישראל הוא ניצוץ מנשמתו של יעקב. דבר זה מודגש ובולט במיוחד ברבי, שנקרא שמו בישראל "רבי יהודה הנשיא".

(משיחת שבת-יקודש פרשת דברים תשל"ה אות לט)

כל העולם כולו לכף זכות וגורם לו ולהם תשועה והצלה", שאז יהיו לכל אחד ואחד מישראל חיים נצחיים כפשוטם, החל מבני-ישראל שבדורנו זה, נשמות בגופים, לאורך ימים ושנים טובות, לא רק מאה ארבעים ושבע שנה, כשני חיי יעקב, ולא רק ק"פ שנה כשני חיי יצחק, אלא חיים נצחיים, ועל-דרך זה בנוגע לבני-ישראל בכל הדורות שלפני זה, ש"הקיצו ורננו שוכני עפר", ובנוגע לבני-ישראל בכל הדורות שלאחרי-זה, עד סוף כל הדורות.

(קטעים משיחות ליל ויום* ג' דפרשת ויחי, עשרה בטבת (יהפך לשמחה) ושבת-יקודש פרשת ויחי, י"ד בטבת ה'תשנ"ב - מוגה. 'תורת-מנחם - התועודיות' תשנ"ב, כרך ב, עמ' 92-77)

("ויחי יעקב") שנמצאת בו - י' עקב³⁹, שהיו"ד רומז על נקודת היהדות, עצם הנשמה (שלהיותה "חלק אלוקה ממעל ממש"⁴⁰, יש בה היו"ד של שם היו"ד⁴¹ שהוא ראשי-תיבות דכל השם), ונמשך וחודר בכל מציאותו עד להעקב, שלכן, ניכר תוקף הנצחיות דעצם הנשמה בכל פעולה ופעולה שהיא באופן של זריעה שעל-ידיה נעשית הצמיחה עד אין-סוף.

ועוד והוא העיקר - שהזריעה שבפעולה אחת זו פועלת ומביאה את הצמיחה דהגאולה, כפסק-דין הרמב"ם⁴² שעל-ידי "מצווה אחת", מעשה אחד, דיבור אחד ומחשבה אחת, "הכריע את עצמו ואת

(39 ראה תו"א ותו"ח ר"פ ויצא, ובכ"מ.

(40 תניא רפ"ב.

(41 שם אגה"ת פ"ד.

(42 הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(* ליל עשרה בטבת - לאחר תפילת ערבית, ויום עשרה בטבת - ב' דברי כיבושין" לאחר תפילת מנחה.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

שירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

משיח יפעל שלום ואחדות בעולם

'מבצע חנוכה' תשל"ד / אמן ללא כוונה

עוד על 'מבצע חנוכה' בתשל"ד

בהמשך לתיאור ב'התקשרות' לשבת פרשת וישב (ניצוצי רבי, גיליון תרמז), על-דבר חנוכה תשל"ד, ברצוני להוסיף ממה שמעתי מדודי הרה"ח ר' יוסף רייצעס: באותה שנה תשל"ד לקח הרב משה-יצחק העכט ע"ה, השליח לניו הייבן, קבוצת בחורים מ-770 לניו הייבן, ושם פעלנו בהצלחה רבה מאוד.

כמובן שהיינו בחברה טובה, ישנו ב'בייסמענט' [=מרתף] של הרב הכט וגם התוועדנו עימו, בקיצור היה מאוד בהצלחה וגם מאוד נחמד.

בזאת-חנוכה הרבי הודיע בפתאומיות שהוא יחלק דולר אחד לכל מי שהשתתף ב'מבצע חנוכה'. הרב הכט ידע זאת קצת לפני כולם, באמצעות גיסו המזכיר הרב יהודה שי' קרינסקי, ועקב כך הגענו מוקדם ל-770 וזכינו להיות הראשונים בתור.

הרב הכט נעמד ליד חדרו של הרבי. ברגע שהרבי יצא ניגש הרב הכט והחל לספר לרבי בהתלהבות, תוך כדי שהוא מצביע עלינו, שהבחורים עשו פעילות מצויינת, "ממש מיט אַ מסירות-נפש" והחל לפאר ולרומם בהתרגשות....

(אני הייתי הראשון בתור, וחשבתי לעצמי שזה לא היה כל-כך מסירות-נפש וכו'. כמובן פעלנו בהצלחה וכו', אבל...)

הרבי עמד, הקשיב וחיך מאוד ואז פנה בסגנון אבהי מיוחד - השמור למשפחת הכט... ואמר: "ר' משה-יצחק, מען דאַרף נישט מגזם זיין (=לא צריך להגזים)..."

שואל רייצעס, תל-אביב

אמן ללא כוונה

בעמ' 16, לתגובה בנושא "עניינת אמן ללא כוונה לצאת":

א. העירנו הרב הכותב הי"ו: חבל שבאנציקלופדיה התלמודית כרך יח, בנספח לערך 'חשמל' עמ' תשנ"ב, סתמו "אם היתה ברכה של חובה - אין לענות 'אמן' כששומע אותה דרך רמקול", בעוד שכראשונים ובפוסקים שהובאו בתגובה זו איתא, שאפשר לענות אם אין מכוונים לצאת ידי חובה.

ב. עוד העירנו יתרה מזו, לשאלה אם במצב כזה (שרק יודע מה מברכים, אבל לא שמע בעצמו את הברכה) עניינת אמן היא חובה או רשות, הנה בשו"ע אדמו"ר הזקן סי' רטו ס"ב מפורש: "חובה לענות אמן... אפילו לא שמעה כלל, רק שהוא יודע איוו ברכה היא...". גם בחיי אדם שמביא שם במשנה ברורה סוף ס"ק ו (והוא בכלל ו' סוף סעיף א), די בדיעה שוו ברכה, ללא שמיעה כלל, כדי שיהיה חייב (או כפי שמעתיק המשנ"ב "צריך") לענות אמן.

ודלא כסכרת המשנה ברורה עצמו שם ס"ב בביאור הלכה סד"ה שלא שמע, שמחדש שאם לא שמע הזכרת השם - אין לו חובה לענות, אלא רק מותר לענות.

ולפי זה, הלשון בראשונים ובבית-יוסף "מותר" או "לית לן בה" - לא בא כלל לשלול חיוב, אלא רק כדי לשלול את האיסור דאמן יתומה.

המערכת

אחדות תביא ל"יבוא שילה"

כתיב (בפרשת ויחי מט,י) "עד כי יבא שילה" - מלך המשיח שהמלוכה שלו (רש"י). "שילה" בגימטרייה משה, ו"יבא שילה" בגימטרייה משיח. "יבא" בגימטרייה "אחד". על-ידי אחדות יפעלו את "יבא שילה"... החידוש שיפעל משיח הוא עניין השלום והאחדות, וכמו שנאמר "וגר זאב עם כבש וגו'"... כלומר, גם בעולם החי, שהרי "וגר זאב גו'" פירושו (לא כפי היש-מפרשים שזהו בדרך משל, אלא) כמבואר בחסידות בכמה מקומות, שהכוונה היא כפשוטה, שיהיה שלום אף בעולם החי, עד שגם הנחש הקדמוני, שהוא השורש לכל עניין הרע והפירוד, יפעלו בו את עניין השלום.

(משיחת אחרון של-פסח תשכ"א, הנחה בלתי מוגה)

איך אפשר לתבוע אמונה כשחושך הגלות שולט בעולם?

יש הטוענים, בשלמא בימים ההם, כאשר בני-ישראל ראו ניסים גלויים, הנס דקריעת ים סוף, ושאר ניסים גלויים שראו בעיני בשר - האמינו בה' ובמשה עבדו; אבל בדורנו זה, שאין אנו רואים ניסים גלויים - כיצד יכולים לתבוע שיאמינו בה' ובמשה עבדו? - אילו היה רואה את הנס דקריעת ים סוף כמו עיניו - טוען הוא - בוודאי היה אף הוא מאמין בה' ובמשה עבדו!

ובמענה לזה - כאמור - שבימינו אלו אין צורך בניסים כדי לאמת את הדברים, אלא "ינתי ספר ונחזי"; יפתחו את ספרי דברי ימי ישראל ויראו מה אירע בסופם של עובדי העגל, עובדי הבעלים והעשתרות לאחרי שנכנסו לארץ-ישראל, עובדי עגלי הזהב בימי ירבעם בן נבט, וכיוצא בזה בכל שאר הדורות, מה נשאר מהם בימינו אלה; ולאידך - מה היה עם אלו שהיו נאמנים ל"נצח ישראל לא ישקר ולא יינחם", אלו שהיו נאמנים להקב"ה, תורתו - "תורה היא נצחית", ומצוותיה, עליהם נאמר "וחי בהם"...

אמנם מצב הגלות הוא דבר בלתי רצוי, עד להפך מציאותם וטבעם של בני ישראל, כלשון חז"ל: "אוי להם לבנים מצב גלות מעל שולחן אביהם", ועל-אחת-כמה-וכמה - "אביהם המלך", ופשיטא, שמצב כזה שולל רגש של שביעות-רצון, בנוסח: "שלום עלי נפשי", "שישו בני מעי" וכיוצא בזה; אבל ביחד עם זה, בידוענו ש"לא מרצוננו גלינו מארץ-ישראל ולא בכוחותינו אנו נשוב לארץ-ישראל, אבינו מלכנו הגלה אותנו כו" והוא יגאלנו על-ידי משיח צדקנו" (כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו), הרי כל זמן שנמצאים עדיין בגלות, מפני רצונו של הקב"ה - יש למלא את התפקיד והשליחות של הקב"ה, ולעשות זאת בתוקף המתאים, מתוך ידיעה שכל אחד ואחד מישראל הוא בנו של מלך מלכים הקב"ה - גם כאשר נמצא בגלות, אשר אפילו "עבד מלך מלך", ועל-אחת-כמה-וכמה - בן מלך.

(משיחת כ' בטבת ה'תשמ"ה. 'תורת ימנחם - התוועדות' תשמ"ה, כרך שני, עמ' 1047-1046 - בלתי מוגה)

"כי צורם מכרם וה' הסגירם"

**"שתיקת האומות - אינה זרה לנו. גם בזמן שהנאצים יימח שמם
וזכרם טבחו - העולם שתק!"**, התבטא הרבי • "אינני סבור שיש
אחד שמאמין ברצינות שהעם הגרמני של היום שונה לגמרי מהעם
הגרמני של לפני שני עשורים", כתב הרבי בשנת תש"ל • צורו
התבטאויות של הרבי בקשר לשואה והשלכותיה - בעקבות 'יום
הקדיש הכללי' שצוין בשבוע החולף

את השם־יתברך יותר מדי... "התבטא הרבי בקשר
ל'שואה' בשנת תשי"ז (תורת־מנחם - התוועדות
חלק יט עמ' 323). והכוונה היא להצדיק בפה ולתת
טעמים וסיבות לדבר.

באותו מעמד אמר עוד:

הסיבה לכל הגזירות והשמדות כו' היא - מפני
שהקב"ה עשה זאת, "השם יתברך עשה איך שהונח
אצלו"... כמו שנאמר "כי צורם מכרם וה' הסגירם"...
מטעם הידוע ליוצר בראשית.

וביחד עם זה, הבטיח הקב"ה עליידי עבדיו
הנביאים את כל הייעודים הנפלאים שיהיו בגאולה
העתידה. על בני ישראל לדרוש אפוא מהקב"ה
שתבטל הגלות ותבוא הגאולה האמיתית
והשלימה!

שאלה ומוענה

בספר שערי־שובה מביא אדמו"ר האמצעי
בשם האריז"ל שלאחרי כל הגזירות ושמדות היר-
לא־תהיה, כבר יצאו ידי־חובת כל העניינים ד'חבלי

התבטאות חריפה התבטא הרבי בקשר לנאצים
('תורת־מנחם - התוועדות' תש"כ, חלק כז, עמ'
83):

בדור האחרון, שהרגו מיליוני יהודים, ה' ייקום
דמו, אך ורק בגלל היותם יהודים, ולא עוד אלא
שהריגתם היתה עליידי יצורים כאלו שהיו למטה
במדריגה מבעלי־חיים, והם אלו שהתנכלו כו'
ליהודים יראים ושלמים, שהם מבחר המין האנושי.

עשה איך שהונח אצלו

ידועה גישתו של הרבי לסוגיית השואה האיומה
של עמנו וההשגחה האלוקית בתקופתה, אשר
עיקריה הם שניים: א) איננו מסוגלים ואיננו צריכים
להבין את הנהגת ה' שגבהו דרכיו מדרכינו, ב) אנו
רשאים ואף מצויים לזעוק לקב"ה - אתה הרי כל-
יכול, מדוע לא השגת את מבוקשך בדרך אחרת?!
ומכאן לשלל התבטאויות והתייחסויות נוספות
לנושא:

"כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם שאין להצדיק

שהעם הגרמני של היום הוא שונה לגמרי מהעם
הגרמני של לפני שני עשורים.

שואה רוחנית

"ה'פיתרון הסופי' שהיטלר יימח־שמו רצה
לבצע יכול לבוא וללוש צורה של תהליך סמוי
שהוא לא פחות הרסני מזה הגשמי - הכוונה
להתבוללות ונישואי תערובת תהליך שהחל
בגרמניה הרבה לפני היטלר ימ"ש, כשחלק מבני
העם היהודי השתדלו להסתיר את זהותם היהודית
ולהתנהג כמו שכניהם ועמיתיהם הגרמנים וכו'" -
הסביר הרבי במכתב באנגלית, מט"ו בכסלו תש"ל
(תשורה) כ"ט בכסלו תשס"ג, עמ' 85). הרבי מסיק
מכך שכל מי שמודע למצב זה מחוייב להתגייס
לעצירת גל ההתבוללות ולעוסק בפעילות חיובית
ומסורה לחיזוק הערכים הנצחיים של היהדות
והמוסדות התורניים שבקהילתו ובסביבתו.

מאשר אני קבלת מכתבו מה'14 בנובמבר, בו
הוא שואל דעתי האם להימנע מקניית תוצרת
גרמניה היא "הפגנת חולשה או הנהגה לא כשורה",
ומוסיף ש"שואל כיהודי, לאור ההלכה והמנהג".
ברור הוא שהשאלה הנ"ל היא יותר עניין של
רגש מאשר הלכה או מנהג, לכן, כמו בכל עניין של
רגש, קשה להביע דעה שתתקבל עליידי כולם.
מכל־מקום, בטח אי־אפשר לקרוא להנהגה כזו
"חולשה", אדרבא, החלטה כזו דורשת רצון חזק,
בפרט שהיא כרוכה בקושי כלשהו.
גם אי־אפשר לקרוא להנהגה כזו "הנהגה לא
כשורה", כי מבוססת היא על ההנחה שהנהגה
זו היא בכלל "זכור את אשר עשה לך עמלק". כי,
כידוע, האכזריות הבלתי־אנושית כו', שממנה סבלו
אחינו חסרי ההגנה והחפים מפשע, לא בוצעו על-
ידי קבוצה קטנה, אלא מתוך ידיעה, הסכמה ואף
שיתוף־פעולה של הרוב המכריע של העם הגרמני.
יתר על כן, אינני סבור שיש אחד שמאמין ברצינות

משיח", ועכשיו - בוודאי ש"כלו כל הקיצין", ולכן צריך משיח צדקנו לבוא בקרוב ממש, בדרכי נועם ובדרכי שלום.

אמנם הרבי (התועודות אור לי' בכסלו תשד"מ - 'תורת-מנחם - התועודות' תשד"מ, כרך א, עמ' 558) מעיר:

ידועה אמנם השאלה: הייתכן שלאחרי זה התרחשו מאורעות מסויימים לפני ארבעים שנה, וכו' וכו' - אבל אף-על-פי-כן, כך כותב בעל הגאולה בספרו.

באחת מאיגרותיו (איגרות קודש כרך י, עמ' קסט) מסביר הרבי את העניין:

המדובר הוא על דבר השמדות שבאו לתקן עובדי עבודה זרה שבבית-המקדש ראשון והנשמות שהיו אז - שכל אותם שקידשו השם בימי הבינים היו מנשמות אלו, ועל זה אמר האר"ז שבזמנו בטלו כו' כי נתתקן הענין והנשמות עלו כו'.

בשיחת יום שמחת תורה ה'תשי"ז מובא הסבר נוסף של הרבי לעניין:

אפשר לומר, שאדמו"ר האמצעי הביא ענין זה כדי לפעול - על-ידי תפילה, או על-ידי פסק-דין בתורה - ביטול או על-כלי-פנים חלישות בענין הגזירות.

החלשת היראת-שמים אצל כמה

אחת התוצאות של השואה היתה העובדה ש"זה החליש את היראת-שמים על-כלי-פנים אצל כמה יהודים" - כך התבטא הרבי (שבת-קודש פרשת וארא תנשא"א - 'תורת-מנחם - התועודות' ה'תנשא"א, כרך ב, עמ' 174). אף שכעיקרון - טען הרבי בכמה וכמה הזדמנויות - רוב אלה שהפסיקו לשמור תורה ומצוות אחרי השואה, גם קודם לכן לא שמרו עליהן כדבעי.

השתתפו ואף יזמו

בהתייחסו לאחת הטענות שהועלו, בין השאר, כאילו רבנים ויהודים שומרי תורה ומצוות סירבו להילחם כדי לא להתקומם נגד הגורל וכו', כותב הרבי (ליקוטי-שיחות, כרך כא, עמ' 398 ואילך):

רבים הם הרבנים ומנהיגים הדתיים בגטאות ובמחנות הריכוז אשר השתתפו ומהם שגם יזמו התקוממות נגד הנאצים ימ"ש... וגם אלה שלא התקוממו, או שהתנגדו להתקוממות, הסיבה היתה שכפי שהעריכו את המצב נראו הסיכויים להישאר בחיים גדולים יותר על-ידי אי-התקוממות מאשר על-ידי התקוממות, ולא חסו-שלום מפני פגיעה ב"גורל" וכו' - מושג שאין לו מקום בדת ישראל. והרבי ממשיך ומציין:

והאם יש צורך להדגיש עד כמה הפליגה תורתנו בעניין של פיקוח-נפש בכל הזמנים והתנאים, ושאינו סומכין על הנס וכו'!?

יש לנו תפקיד כפול

הנה קטע מדברים שהשמיע הרבי באונוי סטודנטים, באור ליום שני, ח' באדר תש"כ ('תורת-מנחם - התועודות' ה'תש"כ, חלק כ"ז, עמ' 405-404):

לאחר השמדות רחמנא-ליצלן של היטלר (ברוסיה, בפולין, בהונגריה וכו') שבהם אבדו שישה מיליון מישראל - מוטל על כל-אחד-ואחד מאתנו תפקיד כפול: נוסף על תפקידו האישי, נושא כל אחד ואחד מאיתנו גם את תפקידם של היהודים שנרצחו רחמנא-ליצלן, ועלינו להשלים העבודה שהיו הם יכולים לעשות - על-כלי-פנים חלק גדול ממנה.

כל אחד ואחד נחשב לעניין זה, ואף אחד אינו מיותר.

עיר' ו'מגדל' בקדושה

כך הסביר הרבי בדבריו לפני עסקני ישיבות תומכי-תמימים, שנתקבצו וכו' לחדרו הקדוש ביום חמישי, פרשת נח תש"כ ('תורת-מנחם - התועודות' ה'תש"כ, חלק כ"ז, עמ' 132 ואילך):
לאחרי ה"מבול" לפני שנים אחדות, שהכחיד מיליוני יהודים, ורק חלק מבני ישראל שליט"א ניצלו - צריכה שארית הפליטה ללמוד ולהבטיח שלא להתנהג חסו-שלום כמו שארית הפליטה של המבול ההוא, ועל-ידי-זה גם למנוע את התוצאות הבלתי-רצויות שהיו אז.

כלומר, אנשי דור הפלגה שמו להם מטרה אחת ויחידה לבנות עיר שתנציח את שם, ואילו עתה נדרש מכל אחד ואחד להפנות את עיקר המרץ והאנרגיה שלו לבנות עיר ומגדל דקדושה - בתי-כנסיות ובתי-מדרשות, ישיבות ותלמודי-תורה.
בכך יש להשקיע מאמצים וכך מקיימים את הרצון העליון וברוך זו נכנסים להיסטוריה הנצחית!

"בכל דור ודור"

מיד לאחר 'מלחמת ששת הימים' החלו דיבורי כניעה וויתור לערבים. התבטא הרבי לא-פעם (הדברים מובאים כאן על-פי 'קראתי ואין עונה' (כרך א, עמ' 2 - משיחת שבת-קודש פרשת בראשית תשכ"ט):

ישנם רודפי שלום המשוכנעים שמוזו "זכינו" להיטלר והפרופסורים שלו יימח-שמן - כבר לא שייך ה"בא להורגך"! - כבר לא שייכת מציאות שגוי בצבע עוול ליהודים...
קביעת התורה היא אפוא, שכאשר ידוע לנו איזה חינוך ספג הגוי - אין כל ספק ש"בא להורגך"!!

שתיקת העולם ה'נאור'

כשאירע טבח הילדים במעלות - בחודש סיוון תשל"ד - התבטא הרבי (בשבת-קודש פרשת נשא) כנגד שתיקת אומות-העולם (ומהן שאף שמחו על מה שאירע). בין השאר אמר ('קראתי ואין עונה', כרך א, עמ' 88):

שתיקת האומות - אינה זרה לנו. גם בזמן שהנאצים יימח-שמן וזכרם טבח - העולם שתק!

שיקול-דעת מוטעה

באחת הפעמים שבהם זעק והתריע כנגד מסירת שטחים לערבים אמר הרבי (מוצאי שבת-קודש פרשת בחוקותי תשל"ח ('קראתי ואין עונה', כרך א, עמ' 298):

אין זו פעם הראשונה בה נגרמים צרות בעטיים של יהודים הפחדים 'להתגרות' בגוי: בזמן השואה האיזמה יכלה ארצות-הברית, להפציץ את מסילות

הברזל ובכך להפסיק (או לפחות - להמעיט) את נסיעת הרכבות למחנות המוות. היו אז יהודים שידעו על כך, והפעילו לחצים על נשיא ארצות-הברית דאז, רוזוולט, שיצווה לעשות כן. אך יהודים מסויימים באו והשתיקו את העניין בטענה שאסור ללחוץ על נשיא ארצות-הברית מצד "אל תתגרה בגוי"! ביניהם היו גם רבנים שקיבלו דיווח מסולף על המצב, ולפיו קבעו שאין להסתכסך עם הגוי! לחצים אלו - מנעו הצלת המוני יהודים שיכולים היו להינצל מהשמדה נוראית לו היתה ארצות-הברית מוציאה את מסילות הרכבת.

...כל התעניות שיתענו אין בכוחם לכפר על מותם של מאות אלפי יהודים שנרצחו בעקבות השיטה שלא להתגרות בגוי (ארה"ב)!!

הרצחת וגם ירשת!?

מכמה מקורות עולה בבירור שהרבי הסכים לקבלת השילומים מגרמניה, ואף תמך בכך. בהזדמנות אחת אף נקט הרבי בכיטוי - שלא יהיה (אצל הגרמנים) "הרצחת וגם ירשת".

מי ששמע זאת מפורשות מהרבי הוא ניצול השואה השו"ב הרב ר' דוד-העניך זקליקובסקי, כמסופר ב'כפר חב"ד' גיליון 912 עמ' 50:

"בהיכנסו ליחידות במשך השנים, עודד הרבי את ר' העניך בין השאר כמה וכמה פעמים שישתדל להשיג מהגרמנים כסף רב ככל האפשר... עד שנעשה מומחה בהליכים אלה..."

"בבואו יום אחד ל-770, ניגש אליו אחד מאנ"ש ואמר לו... 'הייתי עכשיו אצל הרבי ב'יחידות' וסיפרתי לרבי שלפני זמן מה קיבלתי כסף מהגרמנים ועכשיו הם רודפים אחרי כדרישה שאחזיר להם את הכסף בטענה שקיבלתי זאת שלא כדין', והרבי אמר לי... ר' העניך יכול לעזור לך...".

עניין של רגש

בט"ו כסלו תשל"ל (גרפס ב'תשורה' - כ"ט בכסלו תשס"ג, עמ' 85-84) כותב הרבי במענה לשאלת יהודי ממדינת וירג'יניה:
"שלום וברכה!